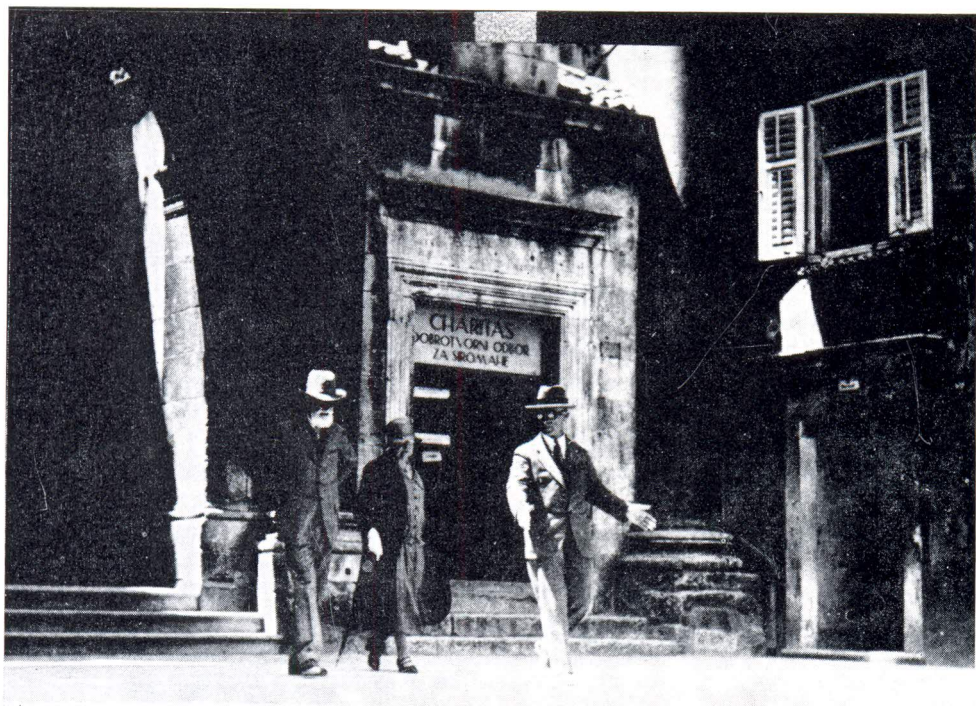

Duško Kečkemet:

DOJMOVI BERNARDA SHAWA O SPLITU

Bernard Shaw na Peristilu

Među brojnim stranim putnicima koji su posjetili Split, naročito u posljednja dva stoljeća, jedan od najistaknutijih je zacijelo bio irski književnik Bernard Shaw. Stoga će nam njegov sud o Splitu 1929. godine biti zanimljiviji od mnogih drugih, usmeno ili pismeno iznesenih. Uzmemo li u obzir Shawovu sklonost prema otvorenoj kritici, bez uvijanja i laskanja, bez romantičarskih fraza zanosa što prate izjave većine putnika i opise putopisaca, onda utisci Bernarda Shawa dobivaju još više u značenju.

On se u Splitu nije toliko divio nekim svjetski poznatim antičkim spomenicima koliko osebnosti i spontanosti priprosto klesanoga rano-srednjovjekovnoga reljefa hrvatskoga kralja u splitskoj krstionici. Kritizirao je tadašnju nametljivu postavu Meštrovićeva spomenika Grguru Ninskome na Peristilu, a zatim poznatom svojom duhovitošću dodao: »Ako se ne može premjestiti spomenik, neka se premjesti Peristil«.

Bernard Shaw je tri dana boravio u Splitu. U pratnji Ivana Lupisa Vukića i Živka Vekarića razgledao je ne samo Dioklecijanovu palaču, Poljud i ruševine Salone već i Trogir, Šibenik i slapove Krke. Iz Splita je oputovao u Veneciju. (I F. Lupis Vukić: Bernard Shaw kao turista u Dalmaciji, Jugoslavenski turizam, 1929, str. 189)

U Splitu je Shaw odsjeo u »Hotelu Central« (Matić) na Narodnome trgu. Danas bi mu u tome starome i skromnom hotelu zacijelo smetala buka prometa i galama prolaznika i šetača, ali tada, u mnogo manjem Splitu, on se vrlo dobro snašao. Žamor, pjesma i glazba splitske omladine ga je, kao i njemačkoga književnika Hermanna Bahra 1912. godine, dapače oduševila.

Odatle je, na hotelskome papiru, napisao Bernard Shaw 24. svibnja 1929. pismo svojoj znanici gospođici F. S. Copland, tada lektoru engleskoga jezika na Sveučilištu u Ljubljani. Ernst Adamič iz Ljubljane darovao je pismo Muzeju grada Splita, gdje se i danas nalazi.

Pismo u prijevodu glasi:

Split, 24. svibnja 1929.

Draga gospođice Coleman

Smatram se veoma obveznim zbog Vašeg pisma i burmutice, koja služi na čast smislu za umjetnost jugoslavenskih seljaka. Ovu zemlju i ove ljude nalazim veoma prijatnima. Iz povijesti zaključujem da su imali i neugodnih trenutaka, ali ih od mene kriju, zadržavajući ih samo za sebe. Njihova glazbena nadarenost uvelike pridonosi ugodnosti moga putovanja. Nitko još nije primijetio da oni sviraju sve, od Flotowa do Wagnera, od Johanna Straussa do najnovijih »one-steps« skladbi, s više ukusa od bilo kojeg naroda na Zapadu. U ovom hotelu, u kojemu sam odsjeo, maleni sastav od jednog violončela, dviju violina i saksofona (s improvizacijama na klaviru, naravno) svira do iza ponoći upravo ispod mog otvorenog prozora. Svugdje zapadno od Jadrana to bi me dovelo do ludila; ali ovdje u tome zaista uživam. Saksofonom ni u jednom času ne postupaju kao s neslanom šalom: sviraju ga kulturno i bez sordine, onako kako ga i treba svirati, pa iz saksofona izvlače najbolje — a to je vrlo dobro.

Da Jugoslavija nije samo tako daleko od moga doma, ovdje bih proveo dobar dio vremena. Ne čudim se što ste se ovdje nastanili.

Srdačno

G. Bernard Shaw